

Bra att veta om **SCREENING AV BRÖSTCANCER**

Med hjälp av screeningen försöker man upptäcka bröstcancer i ett tidigt, symptomfritt stadium. Syftet med screeningen är att minska antalet dödsfall i bröstcancer.

Finlands Cancerregister

 **SCREENING
AV BRÖST-
CANCER**

Bröstcancer är den vanligaste cancerformen hos kvinnor. I Finland insjuknar årligen ca 5 000 kvinnor i bröstcancer.

BRÖSTCANCER

Ungefär var åttonde kvinna insjuknar i något skede av sitt liv i bröstcancer. Prognosen för bröstcancer som har upptäckts i ett tidigt stadium är mycket god: över 90 % kan botas.

Man känner inte till alla faktorer som höjer risken för bröstcancer, men i synnerhet faktorer som påverkar hormonaktiviteten ökar sannolikheten att insjukna. Sådana här faktorer är exempelvis tidig pubertet (menstruation), sent klimakterium, sen första förlossning och litet

antal födselar. Även hormonersättning under klimakteriet, fetma, för lite motion och rikligt alkoholbruk ökar en kvinnas risk att insjukna i bröstcancer. Bara fem procent av bröstcancerfallen har samband med ärftlig disposition.

Hälsosamma levnadsvanor, såsom motion och kost rik på grönsaker, är till nytta om man vill förebygga bröstcancer såväl som andra sjukdomar.

SCREENINGSPROGRAMMET

Till bröstcancerscreeningen kallas alla kvinnor i åldern 50-69 år med två års mellanrum. Dryga hälften av alla bröstcancerfall upptäcks i denna åldersgrupp och ungefär två tredjedelar av dem vid screening.

I Finland är kommunerna förpliktade enligt lag att ordna screening för sina invånare. Screeningen arrangeras av en screeningsenhet som kommunen utsett, och enheten skickar en personlig, skriftlig kallelse till alla kvinnor i screeningsålder. I kallelsen finns anvisningar

om hur man bokar eller vid behov ändrar tiden. Kallelserna till screening sänds utgående från uppgifter i befolkningsregistret, så kallelsen skickas till alla kvinnor i åldersgruppen oberoende av exempelvis deras hälsohistoria.

Var och en får dock själv bestämma om de vill delta i bröstcancerscreeningen. Det om man deltar eller inte, har ingen inverkan på screeningskallelserna i fortsättningen: alla får en ny kallelse om två år.

VISSTE DU?

Ca 83 % av dem som fått en kallelse deltar i screeningen. Alla får dock själv bestämma om de vill eller inte vill delta i screeningen.

MAMMOGRAFI

Det vanligaste symptomet på bröstcancer är en knöl i bröstet. En knöl kan upptäckas vid en mammografi, dvs. en röntgenundersökning av bröstet, långt tidigare än en läkare eller man själv känner den med händerna. Det är dock onödigt att genomgå en mammografiunder-

sökning mer än med två års mellanrum. I mammografin pressas de bara bröstet i tur och ordning mot en röntgenplatta, vilket kan kännas obehagligt eller ta lite ont. Röntgenundersökningen tar bara några minuter.

VISSTE DU?

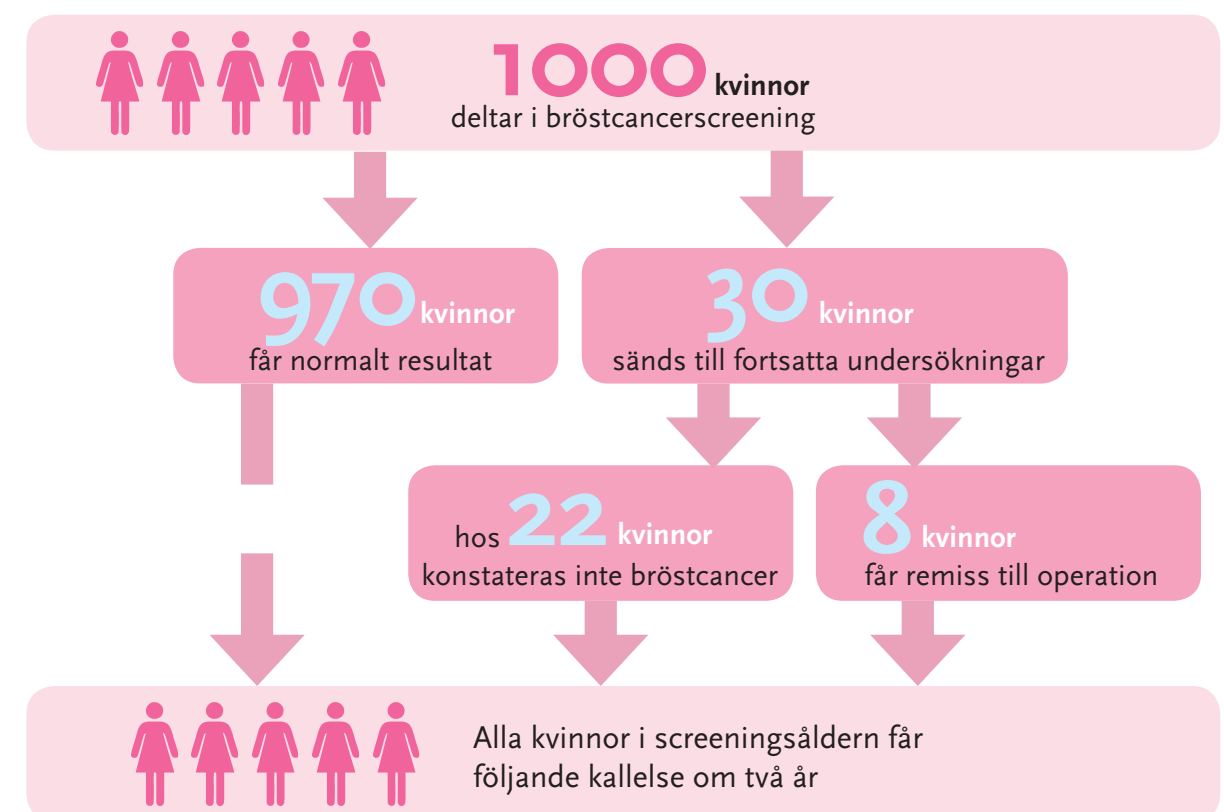
I samband med screeningsundersökningen fyller skötaren i en blankett över förhandsinformation, och för den frågar hen dig om eventuella symptom i bröstet, bröstoperationer, tidigare mammografiundersökningar och hormonersättningsbehandlingar i klimakteriet.

SCREENINGRESULTATET OCH FORTSATTA UNDERSÖKNINGAR

Två specialister i radiologi bedömer var för sig mammografibilderna. Om någondera eller båda upptäcker något avvikande, går de tillsammans igenom bilderna på nytt.

Resultatet av screeningsundersökningen sänds till dem som deltagit i screeningen ungefär inom en månad. Hos största delen av deltagarna hittas inget som tyder på bröstcancer. Hos tre av hundra deltagare konstateras avvikande fynd.

Dessa kvinnor kallas per brev eller per telefon till fortsatta undersökningar, som görs i screeningsenheten eller på sjukhus. De vanligaste fortsatta undersökningarna är ny mammografiundersökning, ultraljudsundersökning och nålprovtagning. I största delen av de fortsatta undersökningarna hittas bara godartade förändringar, inte bröstcancer. Ungefär en femtedel av dem som deltagit i fortsatta undersökningar får en remiss till operation.

Bröstcancerscreeningen har både för- och nackdelar. Det lönar sig att överväga dessa, när man beslutar om man vill delta.

Med screening förebyggs bröstcancerdödsfall

Dödligheten i bröstcancer bland de kvinnor som deltar i screeningen är ungefär en tredjedel mindre än hos kvinnor i en situation där det inte skulle förekomma screening.

Internationella undersökningar visar att screening minskar dödligheten i bröstcancer också för kvinnor i 70–74-års ålder. Screening för kvinnor under 50 år har däremot inte visat sig vara effektiv, eftersom deras bröstvävnad är så tät. Årlig mammografi ökar inte screeningens effektivitet ens i screeningsåldern.

VISSTE DU?

Med effektivitet menas att målet för screeningen har uppnåtts, i detta fall att dödligheten i bröstcancer minskar.

Tack vare screening hittas bröstcancer ofta tidigt

När bröstcancer hittas i ett tidigt skede, ökar möjligheterna för konservativ kirurgi och lättare behandlingar.

Vid screening hittar man inte all cancer

Trots ett normalt screeningsresultat, kan en kvinna insjukna i bröstcancer före följande screeningstillfälle. Risken är större för kvinnor med tät bröstvävnad och för kvinnor som får hormonbehandling. Även om screeningsresultatet är normalt, är det alltså viktigt att man granskar sina bröst för att upptäcka eventuella symptom. Kontakta alltid en läkare om du upptäcker något avvikande i bröstet.

En fjärdedel av bröstcancerfallen hos de kvinnor som deltar i screeningen upptäcks mellan screeningarna. Bröstcancer kan ha utvecklats så snabbt, att det ännu inte var möjligt eller att man inte lyckades upptäcka den i screeningen. Bröstcancer hittas mellan screeningstillfällena också av den orsaken att symptomfria kvinnor söker sig till mammografiundersökningar utanför screeningsprogrammet.

VISSTE DU?

Vid screening hittas bröstcancer som aldrig skulle ha besvärat kvinnan

En liten del av de cancerfall som påträffas vid screening är sådana att de aldrig skulle komma att kräva behandling. Dessa skulle inte kunna upptäckas utan screening och de skulle inte besvära kvinnorna i fråga under deras livstid. Alla cancerfall som upptäcks vid screening behandlas dock, eftersom man inte kan veta på förhand vilka av dem skulle utvecklas vidare senare. Enligt undersökningar är högst en tiondel av bröstcancerfallen hos kvinnor som deltagit i en screening av den här typen.

Vid screening hittas förändringar som visar sig vara godartade i fortsatta undersökningar

En av sex kvinnor som regelbundet deltar i screening skickas åtminstone en gång i onödan till fortsatta undersökningar. Det är ofta påfrestande att vänta på att få komma till fortsatta undersökningar och på deras resultat.

HURDANA SYMPTOM?

Alla kvinnor borde fästa uppmärksamhet vid sina bröst och eventuella förändringar i dem. Det lönar sig att undersöka sina bröst med händerna för att hitta förändringar som kan tyda på bröstcancer.

Om du själv eller någon annan upptäcker en av följande förändringar, lönar det sig att söka sig till läkare. Kontakta en läkare genast när du upptäckt ett symptom, fastän du nyligen skulle ha deltagit eller snart ska delta i bröstcancerscreening.

- Ny knöl i bröstet eller armhålan
- Ny grop eller hudindragning i bröstet eller bröstvårtan
- Smärta, svullnad eller stickningar i bröstet som är kontinuerliga eller återkommande och som inte har förekommit tidigare
- Oläkbart utslag eller sårnad i bröstvårtan eller kring bröstvårtan
- Klar eller blodblandad vätska från bröstvårtan

Kom dock ihåg att bara en liten del av alla upptäckta knölar är bröstcancer.

YTTERLIGARE INFORMATION

www.bröstscreening.fi
www.cancerregister.fi